

Tiềm năng xuất khẩu sang thị trường Ma-rốc

Năm 2013, kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang Ma-rốc đạt 101 triệu USD, tăng 24% so với năm 2012 đưa Ma-rốc trở thành một trong 10 thị trường xuất khẩu lớn nhất của Việt Nam tại châu Phi.

Đôi nét về thị trường Ma-rốc

Ma-rốc nằm ở khu vực Tây Bắc châu Phi, phía bắc là Địa Trung Hải, phía đông giáp An-giê-ri, phía nam giáp Tây Sahara và phía tây là Đại Tây Dương. Do nằm giáp eo biển Gibraltara là điểm ngắn nhất ngăn cách châu Âu với châu Phi nên Ma-rốc có một vị trí địa-chính trị quan trọng ở khu vực Bắc Phi.

Với diện tích 446.550 km², Ma-rốc có dân số 32,3 triệu người, thủ đô là Rabat nhưng trung tâm kinh tế lại là thành phố cảng Casablanca. Ngôn ngữ sử dụng chính ở đây là tiếng A-rập, tiếng Pháp là ngoại ngữ phổ biến, ngoài ra còn có tiếng địa phương Béc be. Về tôn giáo, đạo Hồi là quốc đạo chiếm đến 98,7% dân số. Đơn vị tiền tệ là đồng Đê-ham (DH) (1 USD = 8,865 DH).

Ma-rốc có vị trí nằm gần châu Âu và chi phí lao động tương đối thấp, thuận lợi cho việc xây dựng một nền kinh tế theo hướng thị trường, mở và đa dạng. Những chiến lược phát triển công nghiệp và cải thiện cơ sở hạ tầng như xây dựng một cảng mới và thành lập khu vực tự do mậu dịch gần cảng Tanger đang giúp nâng cao khả năng cạnh tranh của Ma-rốc. Những lĩnh vực xương sống của nền kinh tế là nông nghiệp, du lịch, phát phát, dệt may, máy móc và thành phần điện tử. Năm 2006, Ma-rốc đã ký FTA với Hoa Kỳ và vẫn là quốc gia châu Phi duy nhất ký với Mỹ một Hiệp định tự do mậu dịch. Năm 2008, Ma-rốc cũng ký một Thỏa thuận về quy chế thương mại ưu đãi với EU. Mặc dù có những tiến bộ về kinh tế của Ma-rốc, nước này vẫn chịu tỷ lệ thất nghiệp và nghèo đói cao. Năm 2011, 2012, sự tăng giá dầu lửa, mặt hàng mà Chính phủ

Ma-rốc gần như hoàn toàn phải nhập khẩu và trợ giá đã làm thâm hụt ngân sách quốc gia.

Về tài nguyên, Ma-rốc có trữ lượng phốt phát lớn nhất thế giới với 54,5 tỷ tấn (sản xuất khoảng 20 triệu tấn/năm, trong đó xuất khẩu 10 triệu tấn), ngoài ra có sắt, mangan, chì, thiếc, muối.

Năm 2013, GDP đạt 104,8 tỷ USD, tăng trưởng GDP chỉ đạt 5,1%. GDP bình quân đầu người khoảng 3000 USD/năm.

Trong cơ cấu kinh tế, nông nghiệp chiếm 15,1%, công nghiệp 31,7% và dịch vụ 53,2%.

Về ngoại thương, năm 2013, tổng kim ngạch xuất khẩu của Ma-rốc đạt 16,78 tỷ USD. Các mặt hàng xuất khẩu chính gồm có phốt phát và phân bón, hàng dệt may, thực phẩm và đồ uống, khoáng sản, thành phần điện tử, bán dẫn, sản phẩm dầu lửa, trái cây có múi, cá. Các bạn hàng chính là Pháp, Tây Ban Nha, Ấn Độ, Braxin, Mỹ.

Kim ngạch nhập khẩu của Ma-rốc năm 2013 là 38,66 tỷ USD. Mặt hàng nhập khẩu chính gồm dầu thô, hàng sơ chế, trang thiết bị viễn thông, thực phẩm và đồ uống, hàng tiêu dùng, nhiên liệu, điện. Các bạn hàng chính là Pháp, Tây Ban Nha, Mỹ, Ả-rập Xê-út, Trung Quốc, Ý và Nga.

Đáng lưu ý là cán cân thương mại hàng hóa của Ma-rốc vẫn bị thâm hụt kinh niên, kim ngạch xuất khẩu nhìn chung chỉ bằng 40% - 50% kim ngạch nhập khẩu. Nguyên nhân thâm hụt thương mại của Ma-rốc là do hàng năm nước này phải nhập khẩu một khối lượng lớn các sản phẩm nhiên liệu và máy móc thiết bị, chủ yếu là các loại hóa chất, chất dẻo nhân tạo, xe con và phụ kiện, dược phẩm, vi, hàng điện tử, lúa mì, đường, sữa, cà phê, chè, thuốc lá. Ngoài ra, hàng năm Ma-rốc phải nhập hầu như toàn bộ nhu cầu trong nước về dầu mỏ và khí đốt. Ma-rốc xuất khẩu chủ yếu là thực phẩm và đồ uống, hàng đã sơ chế, hàng tiêu dùng, phốt phát.

Về hợp tác quốc tế và mở cửa thị trường, Ma-rốc chủ yếu hướng về các nước EU. Hai bên đã ký Hiệp định hợp tác Ma-rốc–EU, có hiệu lực từ 1/3/2000. Hiệp định này nằm trong khuôn khổ chương trình hợp tác châu Âu – Địa Trung Hải, triển khai tự do hóa từng bước quan hệ thương mại song phương trong giai đoạn 12 năm. Theo một hiệp định ký năm 1976, tất cả các sản phẩm công nghiệp của Ma-rốc đã hoàn toàn được tự do vào EU. Với hiệp định mới này, các mặt hàng thủy sản của Ma-rốc cũng được tự do vào EU không chịu thuế và hạn ngạch. Còn các mặt hàng nông sản vẫn chịu khống chế bằng hạn ngạch. Đối với EU, tác động lớn nhất của hiệp định này là việc Ma-rốc từng bước loại bỏ thuế quan đối với hàng hóa EU trong thời hạn 12 năm.

Ma-rốc và Mỹ có quan hệ song phương khá phát triển. Ma-rốc chú trọng thu hút các công ty Mỹ vào đầu tư kinh doanh. Hiệp định thương mại và đầu tư ký năm 1995 giữa Mỹ và Ma-rốc quy định các bên sẽ áp dụng những biện pháp khuyến khích thương mại hàng hóa và dịch vụ, và thiết lập các điều kiện thuận lợi cho việc phát triển quan hệ thương mại và đầu tư dài hạn. Các nhóm công tác hỗn hợp gồm các quan chức Mỹ, Ma-rốc và các đại diện khu vực tư nhân đã được lập để xác định các giải pháp cụ thể cho những mục tiêu trên.

Ma-rốc đóng một vai trò tích cực trong các sáng kiến hội nhập khu vực. Tháng 5/2001, Ma-rốc đã ký Tuyên bố Agadir cùng với Tuy-ni-di, Ai Cập và Jordani hướng tới mục tiêu thành lập một khu thương mại tự do giữa các nước phía nam Địa Trung Hải trước đó đã ký Hiệp định hợp tác với EU. Ma-rốc cũng là thành viên tích cực trong Liên minh Ả-rập Maghreb (UMA).

Ma-rốc ngày càng quan tâm phát triển quan hệ kinh tế thương mại với các nước châu Á. Với Trung Quốc, Ma-rốc đã ký nhiều hiệp định và thỏa thuận về thương mại, khuyến khích và bảo hộ đầu tư, hợp tác kinh tế kỹ thuật, vận tải hàng không, vận tải đường biển, thanh toán... Với Nhật Bản, Ma-rốc cố gắng tranh thủ vốn vay và đầu tư. Hiệp định thương mại song phương được ký từ năm

1961, với nhiều lần điều chỉnh bổ sung. Ngoài ra hai nước còn ký nhiều thỏa thuận qua đó Nhật Bản cho Ma-rốc vay vốn để phát triển kinh tế - xã hội.

Về xuất khẩu, hầu hết các mặt hàng đều được xuất khẩu tự do, trừ các mặt hàng sau phải có giấy phép của Bộ Ngoại thương Ma-rốc: đồ cổ hơn 100 năm tuổi, các sản phẩm khảo cổ, lịch sử, cổ sinh vật học, những mẫu vật về giải phẫu, thực vật, khoáng chất và động vật học, than củi và bột ngũ cốc, ngoại trừ bột gạo. Chính phủ Ma-rốc đã có nhiều biện pháp cải thiện môi trường đầu tư trong những năm gần đây, như tạo điều kiện cho các doanh nghiệp nước ngoài tham gia chương trình tư nhân hóa, không phân biệt đối xử giữa các nhà đầu tư nước ngoài và trong nước...

Quan hệ thương mại Việt Nam-Ma-rốc

Việt Nam và Ma-rốc lập quan hệ ngoại giao từ ngày 27/3/1961. Hai nước đã mở Đại sứ quán tại thủ đô của nhau và trao đổi nhiều đoàn cấp cao. Hai nước đã thành lập Ủy ban hỗn hợp liên chính phủ và đã ký nhiều biên bản thỏa thuận trong đó có Hiệp định thương mại (2001), Hiệp định về miễn thị thực cho người mang hộ chiếu ngoại giao, công vụ (2004), Hiệp định tránh đánh thuế hai lần (2008), Hiệp định khuyến khích và bảo hộ đầu tư (2012).

Trong lĩnh vực thương mại, thời gian qua, Bộ Công Thương đã quan tâm đẩy mạnh quan hệ hợp tác với Ma-rốc. Cùng với việc Đại sứ quán được thành lập, Thương vụ Việt Nam tại Ma-rốc cũng chính thức đi vào hoạt động năm 2005.

Bộ Công Thương đã tổ chức đoàn xúc tiến thương mại do Thứ trưởng Lê Dương Quang dẫn đầu sang thăm và làm việc tại Ma-rốc vào tháng 6/2008. Tháng 3/2012, Bộ Công Thương đã tổ chức đoàn tham dự Diễn đàn Kinh doanh châu Á tại Ma-rốc. Cuối tháng 10/2013, Thứ trưởng Bộ Công thương Trần Tuấn Anh đã có chuyến công tác tại Ma-rốc và làm việc với ông Mohamed Abbou, Bộ trưởng ủy nhiệm bên cạnh Bộ trưởng Bộ Công thương, Đầu tư và Kinh tế kỹ thuật số, đặc trách ngoại thương của Ma-rốc. Tháng 11/2013, Thứ trưởng Trần

Quốc Khánh đã có buổi tiếp ông Mohamed Abbou, Bộ trưởng đặc trách ngoại thương của Ma-rốc nhân dịp vào Việt Nam tham dự Diễn đàn Hợp tác kinh tế Việt Nam-Trung Đông-Bắc Phi.

Thị trường Ma-rốc có nhu cầu lớn đối với các sản phẩm bình dân, chất lượng vừa phải và giá không cao. Ma-rốc lại có những thế mạnh riêng với một số sản phẩm, đặc biệt là phốt-phát. Vì vậy, Việt Nam và Ma-rốc có nhiều cơ hội trao đổi các sản phẩm thế mạnh của nhau. Một số mặt hàng của nước ta như cà phê, hạt tiêu, điện thoại và linh kiện, dệt may, giày dép, sắt thép các loại, cao su, giấy và sản phẩm giấy... đã xâm nhập thị trường Ma-rốc một cách ổn định trong thời gian qua. Với vị trí địa lý của mình, Ma-rốc có thể là điểm trung chuyển để đưa hàng Việt Nam sang các nước Tây Bắc Phi cũng như EU. Ngoài ra, các chính sách ưu đãi của Chính phủ Ma-rốc cũng mở ra cơ hội cho doanh nghiệp Việt Nam đầu tư liên doanh với các đối tác Ma-rốc, đặc biệt tại các khu công nghiệp hay khu thương mại tự do, từ đó xuất hàng vào nội địa và sang các nước lân cận.

Trao đổi giữa hai nước những năm gần đây có sự tăng trưởng mạnh. Năm 2013, kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang Ma-rốc đạt 101 triệu USD, tăng 24% so với năm 2012 đưa Ma-rốc trở thành một trong 10 thị trường xuất khẩu lớn nhất của Việt Nam tại châu Phi. Các mặt hàng xuất khẩu của Việt Nam chủ yếu là điện thoại và linh kiện, cà phê, hàng hải sản, máy vi tính, sản phẩm điện tử và linh kiện, tàu thuyền các loại, hàng dệt may, sợi, giày dép, lưới đánh cá, hóa chất, hạt tiêu... Về nhập khẩu, kim ngạch không đáng kể, chỉ đạt 3,7 triệu USD. Việt Nam mua của Ma-rốc chủ yếu là máy vi tính, tân dược, phân DAP, nguyên phụ liệu dệt may, da giày...

Cơ cấu mặt hàng xuất khẩu của Việt Nam sang Ma-rốc đã và đang có sự dịch chuyển theo hướng tích cực: Các mặt hàng nông sản xuất khẩu thô và qua khâu trung gian như hạt tiêu, cơm dừa đã giảm dần nhường chỗ cho hàng công nghiệp. Những mặt hàng xuất khẩu chủ lực ngày càng đa dạng hơn, không chỉ

bó hẹp vào một, hai mặt hàng như những năm trước đây. Điện thoại và linh kiện đã trở thành mặt hàng xuất khẩu số 1 thay thế cho cà phê. Mặc dù mới xuất hiện gần đây nhưng thủy sản chủ yếu là cá tra và tôm đông lạnh đang ngày càng có chỗ đứng tại thị trường này với kim ngạch đạt 4,7 triệu USD.

Kim ngạch nhập khẩu đạt 7,6 triệu USD, tăng 100% so với năm 2013 với các sản phẩm chính là hàng hải sản 2,1 triệu USD, máy vi tính 2 triệu USD, sản phẩm dệt may 1,3 triệu USD, phân DAP 1,1 triệu USD...

Mặc dù có sự tăng trưởng mạnh song trao đổi thương mại song phương nhất là kim ngạch xuất khẩu của Việt Nam sang Ma-rốc vẫn còn khiêm tốn chưa tương xứng với tiềm năng hai nước. Ma-rốc là một trong những quốc gia có tiềm lực kinh tế mạnh ở châu Phi, có tình hình chính trị ổn định. Tại thị trường này, thời gian qua cũng không xảy ra các vụ lừa đảo thương mại qua mạng Internet. Hàng hoá của Việt Nam ngày càng được người tiêu dùng địa phương biết đến và đánh giá cao. Ngoài ra, với lợi thế có cơ quan Thương vụ, Đại sứ quán Việt Nam ở nước sở tại, cùng với công tác thông tin, tuyên truyền tích cực của Bộ Công Thương về tiềm năng xuất nhập khẩu của thị trường này, dự báo thời gian tới kim ngạch giữa hai nước có nhiều khả năng nâng cao kim ngạch./.

Hoàng Đức Nhuận